

Sygnaly ostrzegawcze (alarmowe) mogące świadczyć o zagrożeniu wystąpienia zaburzeń ze ASD u dziecka

- W pierwszym roku życia brak jest zazwyczaj jednoznacznych objawów, należy natomiast rozpatrywać wątpliwości rodziców.
- Pomędzy 2 a 3 rokiem życia objawy dotyczące następujących sfer funkcjonowania powinny spowodować natychmiastowe skierowanie dziecka na ogólną ocenę rozwoju

1. Komunikacja:

- a. zaburzenia rozwoju językowego, szczególnie w zakresie rozumienia;
- b. nietypowy sposób posługiwania się językiem;
- c. słabe reagowanie na własne imię;
- d. zaburzenia komunikacji niewerbalnej, np. brak umiejętności wskazywania palcem oraz problem z wodzeniem wzrokiem, brak umiejętności wykorzystania uśmiechu w sytuacjach społecznych, dzielenia z innymi radości i reagowania na uśmiech innych.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

2. Zaburzenia funkcjonowania społecznego:

- a. Ograniczona umiejętność naśladowania czynności (np. klaskania) lub brak tej umiejętności;
- b. Nie pokazywania zabawek i innych przedmiotów;
- c. Brak zainteresowania innymi dziećmi lub dziwaczne ich traktowanie;
- d. Niemal zupełny brak umiejętności rozpoznawania i reagowania na radość i smutek innych;

Zaburzenia funkcjonowania społecznego:

- e. Ubogi repertuar zabaw „na niby”
- f. Udawania, szczególnie w zakresie wyobraźni społecznej (np. nie przyłączanie się do zabaw „na niby” z innymi;
- g. Przebywanie „w swoim własnym świecie);
- h. Nie podejmowanie prostych zabaw z innymi ludźmi i nie uczestniczenie w zabawach społecznych wieku dziecięcego;
- i. Preferowanie zabaw w samotności;
- j. Dziwaczne kontakty z dorosłymi (nadmierna poufność lub ignorowanie).

3. Zaburzenia w zakresie zainteresowań, aktywności i innych zachowań:
- a. Takie jak nadwrażliwość na dźwięk i dotyk;
  - b. Nietypowe reakcje sensoryczne (wzrokowe, węchowe);
  - c. Manieryzmy ruchowe;
  - d. Gryzienie/bicie/agresja wobec rówieśników;

3. Zaburzenia w zakresie zainteresowań, aktywności i innych zachowań:
- e. Nieposłuszeństwo wobec dorosłych;
  - f. Przesadne przywiązanie do rutyny/brak umiejętności radzenia sobie ze zmianami, szczególnie w warunkach mniej sformalizowanych;
  - g. Powtarzane schematy zabaw zabawkami (np. ustawianie przedmiotów w rzędy, włączanie i wyłączanie światła bez względu na reprimendy).

4. Bezwarunkowo ogólnej ocenie rozwoju winne być poddane dzieci u których obserwuje się:
- a. Brak gaworzenia, wskazywania palcem i innych gestów w 12 miesiącu życia,
  - b. Nie wypowiedzanie pojedynczych słów w 18 miesiącu życia,
  - c. Nie wypowiedzanie spontanicznych (nie powtarzanie) zwrotów 2-wyrazowych przed 2 rokiem życia,
  - d. Jakiegokolwiek zubożenie języka lub umiejętności społecznych w dowolnym wieku.

Sygnaly ostrzegawcze u dzieci w wieku szkolnym.

W przypadku dzieci szczególnie zdolnych lub z Zespołem Aspergera, objawy zaburzenia mogą ujść uwadze specjalistów do czasu, kiedy dzieci będą się musiały zmierzyć z wyższymi wymaganiami społecznymi stawianymi przez szkołę podstawową.

Niektóre dzieci autystyczne bywają czasem uznawane za wyjątkowo dobrze rozwinięte z uwagi na swoje szczególne zainteresowania i rozwinięte ponad wiek słownictwo.

Obecność następujących cech może wskazywać na występowanie ASD i powinna stanowić bodziec do rozmowy nauczyciela z rodzicami i ewentualnego skierowania dziecka na szczegółowe badania:

1. Zaburzenia komunikacji:

- a. zaburzenia w rozwoju językowym, w tym bark mowy,
- b. dziwaczna lub niewłaściwa intonacja,
- c. echolalia,
- d. mówienie o sobie „ty” lub „on/ona” powyżej wieku 3 lat,
- e. nietypowe dla danego wieku lub grupy społecznej słownictwo,
- f. ograniczone wykorzystanie języka do komunikowania się lub skłonność do swobodnego wypowiedzania się wyłącznie na wybrane tematy.

2. Zaburzenia funkcjonowania społecznego:

- a. Nieumiejętność włączania się w zabawy innych dzieci i niewłaściwe próby wspólnej zabawy (mogą objawiać się jako zachowania agresywne lub destrukcyjne).
- b. Nieświadomość „zasad” obowiązujących w klasie (krytykowanie nauczycieli; wyraźnie manifestowany brak chęci do brania udziału w zajęciach; brak zrozumienia lub niechęć do panującej w klasie mody, np. dotyczące sposobu ubierania się, mówienia, zainteresowań).
- c. Nadmierne oszołomienie wywołane u dziecka przez różne bodźce w tym społeczne.
- d. Brak normalnych kontaktów z dorosłymi (zbyt duża poufność/brak kontaktu).
- e. Wyjątkowo silny protest wobec naruszania przestrzeni osobistej i próby popędzania.

3. Zaburzenia zainteresowań, aktywności i innych zachowań:

- a. Sztywność i brak kooperacji w zabawie/tworzeniu „na niby”, choć niektóre fikcyjne scenariusze (np. podpatrzone w filmach lub kreskówkach) dziecko może często odgrywać w samotności.
- b. Trudności w odnalezieniu się w nieustrukturalizowanej przestrzeni (np. kurczowe trzymanie się skraju podwórka lub korytarza).
- c. Nieumiejętność radzenia sobie ze zmianami lub sytuacjami nieustrukturalizowanymi, nawet jeśli inne dzieci je lubią (wycieczki szkolne, nieobecność nauczyciela itp.).

4. Inne czynniki:

- a. Nietypowy profil umiejętności/braków (np. słabo rozwinięte umiejętności społeczne i motoryczne, przy jednoczesnym rozwoju wiedzy ogólnej oraz umiejętności czytania i zasobie słów powyżej normy dla wieku życia/wieku umysłowego).
- b. Inne czynniki wskazujące na dziwne zachowania (w tym nietypowe reakcje na bodźce zmysłowe, wzrokowe i zapachowe), nietypowe reakcje na ruch oraz jakiegokolwiek objawy wskazujące na utratę posiadanych wcześniej umiejętności).